

ERICASTIFTELSEN

PSYKOTERAPI • UTBILDNING • FORSKNING

November 2017

Ericastiftelsen är en icke-vinstdrivande, politiskt och religiöst obunden stiftelse med fokus på psykologisk behandling av barn och unga. Verksamheten startade 1934 och ligger på Odengatan 9 i Stockholm. Ordföranden i Ericastiftelsens styrelse utses av Regeringen och övriga ledamöter av Stockholms Läns Landsting (SLL) samt Ericastiftelsens sk huvudmannagrupp. Nära samverkan mellan SLL, BUP Stockholm och Ericastiftelsen har fortgått under minst 50 år.

I september 2017 beslutade Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) i SLL, att inte förlänga vårdavtalet med Ericastiftelsen när det löper ut i december 2018. Som skäl anges att det avtal som nu finns mellan SLL och Ericastiftelsen inte uppfyller rådande juridiska krav. Någon möjlighet att lösa detta, t ex att upphandla våra tjänster enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) eller undersöka andra alternativ, sägs inte vara intressant eller aktuellt enligt tjänstemännen på HSF. Vi ser betydande konsekvenser av beslutet för barn- och ungdomspsykiatri i Stockholm som vi här vill belysa.

Konsekvenser om Ericastiftelsens kliniska verksamhet inte finansieras av SLL framöver

Ericastiftelsen är en verksamhet som idag utmärks av stabilitet, spetskompetens, hög kvalitet och bred erfarenhet. Den psykiska ohälsan ökar kraftigt bland barn och unga. Samtidigt är Barn- och ungdomspsykiatri i Stockholm (BUP) under stor press. Köerna till öppenvårdsmottagningarna växer, det är svårt att behålla erfaren personal och att rekrytera kvalificerade medarbetare. Att HSF/SLL i en sådan situation, utan konsekvensanalys, beslutar om att avsluta en lång och nära samverkan med ett gott samarbete mellan beställare och Ericastiftelsen väcker frågor.

- Är det ett rimligt beslut att i aktuell situation, med ökande behov och rådande läge i vården, avsluta samarbetet med en stabil och välfungerande specialistverksamhet?
- Är det en korrekt bedömning tjänstemännen gör att Ericastiftelsens kompetens och resurser inte är intressanta för barnpsykiatri i Stockholm?
- Behövs tillgången till specialiserade kunskaper om barn, ungdomar och unga vuxna med psykisk ohälsa verkligen minskas i vårt län? Har konsekvenserna analyserats?
- Var ska de ca 350 barn och unga med komplex problematik som årligen behandlas på Ericastiftelsen få specialiserad psykologisk behandling när vårdavtalet löper ut?
- Hur ska den specialistkompetens som finns vid Ericastiftelsen, t ex avseende behandling av traumatiserade förskolebarn och unga vuxna med svåra problem såsom

depression, ångest och suicidalitet, förvaltas och utvecklas vidare inom barn- och ungdomspsykiatri i vårt län?

- Är det en klok förvaltning av allmänna medel att avsluta samarbetet med en verksamhet som byggts upp av skattemedel, i nära samverkan med SLL under mer än 50 år och som under den tiden ständigt visat goda resultat och hög kvalitet?
- Är det klokt att avyttra en verksamhet, som utan att belasta SLLs budget, arbetar kontinuerligt för att råda bot på den skriande kunskapsbristen, nationellt och internationellt, inom forskningsområdet barn- och ungdomspsykiateri? Denna kunskap kommer SLL och BUP till del på många olika sätt utan kostnader.

Ericastiftelsens verksamhet fokuserar särskilt på kunskap om och behandling för sårbara grupper så som:

- Barn i förskoleålder (0-6 år) som drabbats av trauman som t ex våld, övergrepp, förluster, krig och terror.
- Barn och unga med neuropsykiatriska tillstånd *i kombination* med depression, ångest, trauma, suicidalitet och sviktande familjesituation.
- Barn och unga placerade i jour- eller familjehem samt barn som adopterats vid en relativt hög ålder. Grupper som ofta har upplevt svåra påfrestningar.
- Ungdomar och unga vuxna med komplexa tillstånd av psykisk ohälsa och låg funktionsnivå.

Vår verksamhet innebär att vi såsom specialistenhet tar emot och behandlar de mest komplexa fallen ur ovanstående grupper, samlar erfarenhet och kunskaper om hur behandling kan bedrivas med goda resultat och sedan återför denna kunskap till andra yrkesverksamma i BUP genom konsultation, handledning och utbildning i olika former. De patientgrupper och behandlingsmodeller som Ericastiftelsens verksamhet fokuserar på saknas eller finns endast i liten omfattning inom BUP Stockholm.

Ericastiftelsen har tre huvudsakliga verksamhetsdelar:

- Att genom ett vårdavtal med Stockholms Läns Landsting (SLL) erbjuda psykoterapeutisk behandling till barn och unga (0-24 år) som ett komplement till BUP Stockholm samt vara en kunskapsresurs till BUP Stockholm. I detta avtal ingår även NP-utredningar för att avlasta BUPs vårdköer. Årligen tas ca 100 nya patienter emot på Ericastiftelsen och tillsammans med de kvarstående från tidigare år har vår klinik mer än 350 aktuella ärenden/år. Patienterna har vanligen en allvarlig och komplex psykiatrisk problematik, ofta med flera tidigare vårdkontakter bakom sig.
- Att genom ett uppdrag från staten/Utbildningsdepartementet erbjuda legitimationsgrundande utbildning av psykoterapeuter med inriktning på barn och unga. Vi är ett av fyra lärosäten i Sverige som erbjuder detta. Universitetskanslersämbetets (UKÄ) granskningar av vår utbildning visar att den väl motsvarar de krav som ställs på högre utbildning, helt i nivå med statliga universitet. Särskilt betonar UKÄ utbildningens höga kvalitet beträffande vetenskaplig förankring och fokus på barns och ungas speciella behov och livsvillkor. Finansiering sker genom statligt bidrag.
- Vår forskning och metodutveckling bedrivs i kliniknära projekt och studier, självständigt eller i samarbete med universiteten i Karlstad, Stockholm och

Linköping. Även internationella samarbeten pågår med forskare i England, Holland, USA och Canada. Finansiering sker externt, genom stipendier och anslag från fonder.

Ericastiftelsens roll som producent av vård (psykoterapi och utredning) är givetvis begränsad i jämförelse med BUP Stockholm. Samtidigt är det så att de ca 350 patienter vi årligen behandlar lider av komplexa tillstånd och ofta har remitterats till oss via BUPs öppenvård, som bedömt att den insats som patienten behöver inte kan ges på den egna mottagningen. I andra fall har patienten erhållit vårdinsats inom BUP men inte upplevt den tillräcklig. Vår klinik utgör ur det perspektivet ett angeläget komplement till BUP.

Ericastiftelsens uppdrag som *kunskapsresurs* till BUP Stockholm har i nära samverkan utformats i samråd med BUPs ledning och SLL. Såväl omfattande, långa utbildningar som enstaka föreläsningar har erbjudits BUPs medarbetare under åren. Utbildningarna motsvarar BUPs riktlinjer och kompetensbehov samt erbjuds kostnadsfritt eller till kraftigt reducerat pris. (De utbildningar som erbjudits BUPs medarbetare beskrivs mer i detalj längre fram i detta dokument).

I ett metodutvecklingsprojekt bl a finansierat av SLL (med sk Pick up-medel) utvecklades för ett antal år sedan en modell för tidsbegränsad terapi för barn, ungdomar och unga vuxna med mycket goda resultat. Även i tidigare utvärderingsprojekt av psykoterapi för gruppen ungdomar och unga vuxna visade så positivt resultat att Ericastiftelsens uppdrag utökades att omfatta även unga upp till 24 år. Idag visar all tillgänglig data att det är inom denna grupp som den psykiska ohälsan ökar mest.

Barn- och ungdomspsykiatriskt arbete kräver bredare kompetens än kunskap om olika behandlingsmodeller. Vid Ericastiftelsen finns kunskaper om barns och ungas utveckling ur ett bio-psyko-socialt perspektiv. Gedigna kunskaper om neuropsykologi, anknytningsteori, traumateori och perspektiv på social inlärning samt relationer och kommunikation integreras i vårt arbetssätt och våra utbildningar.

Det innebär att vi arbetar med att möta, förstå och behandla barns och ungas svårigheter utifrån deras sammantagna situation. Arbetssättet anpassas efter barnet/den unge och vi tar ett klart avstamp i Barnkonventionens krav på delaktighet och inflytande för barn och unga. Alternativa vägar till kommunikation är väsentligt för de barn och unga som inte kan, vill eller förmår uttrycka sig med ord. Det är särskilt viktigt i behandling av yngre barn, barn/unga med funktionsvariationer liksom för nyanlända barn/unga. Vi står idag inför en inkorporering av Barnkonventionen som lag. Denna utveckling kommer att ställa högre krav på barns delaktighet och inflytande på och i sin vård. Där kan Ericastiftelsen spela en viktig roll som kunskapsresurs.

Vi har det senaste året noterat ett ökande remissinflöde från BUP Stockholms öppenvård avseende insatser för särskilt sårbara patientgrupper, såsom traumatiserade barn, yngre barn med komplex problematik, barn med neuropsykiatriska funktionshinder i kombination med depression, ångest och suicidalitet.

Ericastiftelsen har telefonmottagning 4 h/veckan med rådgivning och vägledning för patienter. Vi kan utifrån våra idag begränsade resurser endast ta emot ca 20 % av de som söker vård hos oss. Övriga vägleds till andra vårdgivare vilket ur ett patientperspektiv upplevs som en värdefull insats.

Exempel på senare års samverkan mellan Ericastiftelsen och BUP Stockholm inom ramen för uppdraget som kunskapsresurs

- Ericastiftelsens Psykoterapeutprogram (EPU, 90 hp), i samtliga kursomgångar kommer ca 50 % av deltagarna från BUP Stockholm.
- Ericastiftelsens grundutbildning i psykoterapi (GPU, 45 hp), flera socionomer och läkare från BUP Stockholm bland kursdeltagarna i samtliga kursomgångar. Övriga kursdeltagare med anställning t ex inom Socialtjänsten har genom vår försorg fått kontakt med BUP öppenvård och haft utbildningsterapier utan kostnad på mottagningen. Detta har visat sig vara en god rekryteringsväg då flera av studenterna under eller efter avslutad kurs fått anställning inom BUP.

Kursinnehållet vid EPU och GPU (ovan) ger BUPs medarbetare efterfrågad kunskap om behandlingsforskning, evidens och evidensbaserad praktik samt träning i kritiskt tänkande i relation till klinisk praxis i tillägg till praktisk kunskap. Examensarbetena som skrivs inom psykoterapeutprogrammet (EPU) fokuserar ofta direkt och specifikt på BUPs egen verksamhet. Kursdeltagare har exempelvis använt examensarbetet till projekt och metodutveckling med direkt användbarhet inom BUPs ordinarie verksamhet och i områden som BUPs egna utvecklingsverksamheter (CPF/Gävlegatan) ej fokuserar på (t ex modeller för behandling av yngre barn, traumatiserade, implementering av nya direktiv från Socialstyrelsen, kostnadseffektiva föräldrastödsmodeller).

- Utbildningen i den evidensbaserade och traumafokuserade modellen Child - Parent Psychotherapy (CPP), för barn 0-6 år har flera deltagare från BUP Stockholm. CPP rekommenderas enligt BUPs riktlinjer för barn som utsatts för våld och övergrepp, drabbats av förlust, flykt och terror. BUP medverkar även i Ericastiftelsens pågående forskningsprojekt om modellens effekter, stött av Socialstyrelsen. Evidensbaserade och tillämpbara modeller för yngre barn är efterfrågade utifrån ökad medvetenhet om våldets konsekvenser och ökat antal flyktingar med traumatiska erfarenheter.
- Kurser i tidsbegränsad Mentaliseringsbaserad psykoterapi för barn i åldern 5-12 år (MBT-C, 20 hp). Flertalet av kursdeltagarna har varit anställda inom BUP Stockholm. Modellen har i systematiska utvärderingar visat goda resultat för tillstånd som ångest, depression och beteendestörningar. För den aktuella åldersgruppen efterfrågas effektiva modeller av BUP. En handbok i modellen publicerades nyligen av American Psychological Association (APA) där Ericastiftelsen är medförfattare.
- ST-kurser i barnpsykiatri och utvecklingspsykologi hålls för blivande läkare, varav många arbetar på BUP eller kan komma att göra det senare. Specialisttjänstgöring (randning) erbjuds för ST-läkare från BUP vilka sedan använder kliniska erfarenheter i sitt fördjupningsarbete som bidrar till BUPs utveckling.
- Legitimationsgrundande utbildning i psykoterapi (90 hp, gruppinriktning) i samverkan med BUPs utbildningsenhet Ubi (endast för personal inom BUP Stockholm) har anordnats i samverkan.
- Baskompetensprogrammet, i samverkan med BUP/Ubi, föreläsningar om utvecklingspsykologi/anknytningsteori har hållits av Ericastiftelsens medarbetare.

Anna Norlén
Verksamhetschef, Rektor
Leg psykolog, Leg psykoterapeut
Doktorand vid Karlstad universitet
070 898 91 25 eller 08 402 17 60
anna.norlen@ericastiftelsen.se